

Serviciul Județean al
Arhivelor Naționale Iași

Societatea de Medici
și Naturaliști Iași

Conferința anuală a Muzeului Municipal „Regina Maria” Iași DIN ISTORIA ORAȘULUI IAȘI: OAMENI, LOCURI, INSTITUȚII

Ediția a VI-a
4-5 septembrie 2025

Muzeul Municipal „Regina Maria” Iași, Strada Zmeu nr. 3

Deschiderea conferinței:

4 septembrie, ora: 09:00, Sala „Vasile Pogor” a Primăriei Municipiului Iași

Parteneri media: Ziarul de Iași, TVR Iași, TeleMoldova, TIMPUL, BZI, Iaș TV Life, Radio România Iași, Antena 3 Iași, Radio Trinitas, Kiss FM

PROGRAM

**Conferința Anuală a Muzeului Municipal
„Regina Maria”(VI)**

Din istoria orașului Iași: oameni, locuri, instituții

4 – 5 septembrie 2025

Iași

Organizatori:

Primăria Municipiului Iași

Muzeul Municipal „Regina Maria” Iași

Academia Română, Filiala Iași

Institutul de Istorie „A.D. Xenopol”

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași

Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” Iași

Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Iași

Societatea de Medici și Naturaliști Iași

Comitet de organizare:

Dr. Aurica Ichim, director al Muzeului Municipal „Regina Maria”

Cs. I. Dr. Marius Chelcu, Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”

Prof. univ. dr. Mircea Ciubotaru, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”

Drd. Alexandru Gorea, Muzeul Municipal „Regina Maria”

Drd. Mihai Covaliuc, Muzeul Municipal „Regina Maria”

Cuvânt de întâmpinare

Muzeul Municipal „Regina Maria”, cu sprijinul Primăriei Municipiului Iași și în parteneriat cu, Academia Română, Filiala Iași, Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” al Academiei Române, Facultatea de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” Iași, Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Iași și Societatea de Medici și Naturaliști Iași, organizează, în zilele de **4–5 septembrie 2025**, cea de-a VI-a ediție a conferinței anuale *Din istoria orașului Iași: oameni, locuri, instituții*. Manifestarea științifică își propune să continue demersul inițiat în anul 2020, având drept obiectiv promovarea cercetării interdisciplinare și a dialogului academic privind istoria municipiului Iași și a arealului său de influență culturală, socială și politică.

Conferința reunește specialiști din diverse domenii – istorici, arheologi, filologi și muzeografi – ale căror contribuții evidențiază preocuparea constantă pentru valorificarea surselor documentare, analizarea patrimoniului material și imaterial și reinterpretarea critică a trecutului urban. Prin caracterul său continuu și prin deschiderea spre dezbateri științifice, acest eveniment a consolidat poziția Muzeului Municipal „Regina Maria” ca partener academic de referință și ca promotor al cercetării dedicate istoriei orașului Iași.

Joi, 4 septembrie 2025

09:00 – 10:00

**Deschiderea lucrărilor Conferinței Anuale
a Muzeului Municipal „Regina Maria”(VI)
„Din istoria orașului Iași: oameni, locuri, instituții”
Sala „Vasile Pogor” a Primăriei Municipiului Iași**

10:00 -10:30

**Lansarea revistei
„Ioan Neculce”. Buletinul Muzeului Municipal,
seria a III-a, nr. VI
Prezintă: Prof. univ. dr. Ovidiu Buruiană (Universitatea „Alexandru
Ioan Cuza” Iași)**

10:30 – 11:00

**Lansare de carte
1918 - Unirea Basarabiei cu Romania de-a pururi si totdeauna; Aspecte
politice, economice, culturale și militare
autor: prof. univ. dr. Ion Giurcă
Prezintă:
Prof. univ. dr. Gheorghe Cliveti (membru corespondent al Academiei
Române)
Prof. univ. dr. Ion Solcanu**

11:00 – 12:00

Comunicări în plen

Gabriela Haja, Ofelia Ichim (Institutul de Filologie Română „Alexandru
Philippide”, Academia Română, Filiala Iași) *Autori ieșeni în
Dicționarul general al literaturii române, operă de referință a
Academiei Române*

Eugen Târcoveanu (Societatea de Medici și Naturaliști Iași), **Dana
Baran** (Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T.
Popa” – Iași; Societatea de Medici și Naturaliști Iași), *Iacob
Cihac, un ilustru medic-cetățean al Iașului*

Joi, 4 septembrie 2025

Aurica Ichim (Muzeul Municipal „Regina Maria” Iași) *Un muzeu pentru Regina Maria, Iași, 1920*

Nicolae Peiu, *Vechea alimentare cu apă a Iașilor din sursa Cîric, Aroneanu, Șapte Oameni*

12:30– 13:15

Vizitarea expoziției permanente - Muzeul Municipal „Regina Maria” Iași, Str. Zmeu, nr. 3

13:15 – 14:00 Pauză de prânz

Secțiunea 1

Muzeul Municipal „Regina Maria”, str. Zmeu, nr. 3
Orașul Iași și oamenii săi

14:00 - 15:30

Moderator: Mircea Ciubotaru

Dana Baran (Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” – Iași; Societatea de Medici și Naturaliști Iași),
Eugen Târcoveanu (Societatea de Medici și Naturaliști Iași), *Profesorul Gr. T. Popa, o voce definitorie a cetății*

Richard Constantinescu (Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” Iași) *Grigore T. Popa – vocea modernizării și a autoanalizei Iașului interbelic*

Oana Demetriade (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității - CNSAS) *Gheorghe Năstăsescu – ofițer de Securitate și activist PCR în anii '40- '70, disident în anii '80*

Mihai Chiper (Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”, Academia Română, Filiala Iași) *Un intelectual evreu între iudaism și creștinism. Cazul convertirii filologului ieșean Heimann Tiktin*

Joi, 4 septembrie 2025

Liviu Brătescu (Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”, Academia Română, Filiala Iași) *Cercul ieșenilor din București. Asociaționism, regionalism și idealism civic*

Ioan Milică (Biblioteca Central Universitară „Mihai Eminescu” Iași) *Un om între oameni: N. A. Bogdan*

Secțiunea 2

Viață cotidiană și multiculturalitate ieșeană

15:30 – 16:30

Moderator: Bobi Apăvăloaie

Ștefan S. Gorovei (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), *Școlărie și studenție la Iași 1880-1971. Trei generații (I)*

Mircea Ciubotaru (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași) *Breslele evreiești din Iași la sfârșitul perioadei regulamentare*

Dan Prisacaru (Muzeul „Ștefan cel Mare” Iași) *Istorie și Tradiții Militare în Copoul Iașilor. Trei proiecte recente de arhitectură monumentală, dedicate făuritorilor Unirii Principatelor Române și Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918*

Secțiunea 3

Patrimoniul cultural și memoria orașului

16:30-19:00

Moderator: Liviu Brătescu

Bobi Apăvăloaie (Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Iași) *Un model posibil pentru Biserica Mănăstirii „Sfinții Trei Ierarhi” din Iași*

Felicia Iosif (Arhivele Naționale Iași) *Date privitoare la vechimea casei „Beldiman” din Iași, Mahalaua Tălpălari, Str. Săulescu, în documente din arhivele ieșene*

Joi, 4 septembrie 2025

Eliza Ilie (Inspectoratul Școlar Județean Iași) *Reprezentări ale orașului Iași în manualele și cartea școlară din a doua jumătate a secolului al XIX-lea*

Andrei Crișmariu (Muzeul Municipal „Regina Maria” Iași) *Casele Cazimir, de la sediul Academiei Mihăilene la filiala Iași a Academiei Române*

Elena Apetrei (Muzeul Municipal „Regina Maria” Iași) *O piesă din patrimoniul Muzeului Municipal „Regina Maria” Iași - Planul Orașului Iași de Joseph Rașec, 1844*

Mihai Covaliuc (Muzeul Municipal „Regina Maria” Iași) *Cufărul Mädler-Koffer: un martor al călătoriilor și modernității de la începutul secolului XX și parte a patrimoniului Muzeului Municipal „Regina Maria” Iași*

19:00 - Cina

Vineri, 5 septembrie 2025

09:00-10:00

Vernisajul expoziției:

Orașul Iași – pagini de istorie

Biblioteca Central Universitară „Mihai Eminescu” Iași

Prezintă: prof. univ. dr. Ioan Milică

10:30 -11:00

Vernisajul expoziției:

„Familia domnitoare Ghica din Moldova”

Palatul Braunstein

Prezintă: prof. univ. dr. Mircea Ciubotaru

Secțiunea 4

Istoria instituțiilor locale

11:00 - 12:30

Moderator: Laurențiu Rădvan

Cătălin Botoșineanu (Arhivele Naționale Iași) *De la integrare la excludere. Anul 1940 pentru evreii din școlile ieșene*

Raluca-Nicoleta Plian (Biblioteca Central Universitară „Mihai Eminescu” Iași) *Din activitatea unei societăți de caritate ieșene în timpul Războiului de Independență: Ambulanța Comitetului Central pentru ajutorarea ostașilor români răniți*

Andrei PuIU (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), *Episcopul Marcu Glaser – clericul catolic din Imperiul Rus devenit administratorul apostolic al Diecezei de Iași (1944-1947; 1949-1950)*

Iuliana Brătescu (Colegiul Național Iași) *Congresul profesorilor de istorie de la Iași din 1930. Oameni, instituții și idei*

13:15 – 14:00 Pauză de prânz

Vineri, 5 septembrie 2025

Secțiunea 5
Evoluția urbană și arhitecturală

14:00 – 16:20

Moderator: Aurica Ichim

Mihai-Cristian Amărieuței, Mihai Anatolii Ciobanu (Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”, Academia Română, Filiala Iași) *Un plan al moșiei Deleni (ținutul Hârlău) întocmit de Joseph de Bajardi (1819)*

Laurențiu Rădvan (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), *Mănăstirea Frumoasa și Târgușorul Nicolina din Iași pe un plan de la începutul secolului al XIX-lea*

Cătălin Turliuc (Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”, Academia Română, Filiala Iași) *Evoluția economică a orașului Iași în perioada 1945 - 1989*

Ina Chirilă (Arhivele Naționale Iași) *Parcul Expoziției din Iași în documente de arhivă*

Arcadie Bodale (Arhivele Naționale Iași) *Lucrările de restaurare ale Cabinetului de Istorie Naturală al Moldovei din vremea domniei lui Grigorie Alexandru Ghica vodă al V-lea*

Crina Ștefania Matei (Muzeul Municipal „Regina Maria” Iași) *Radio Moldova – era „locul și timpul”*

Alexandru Gorea (Muzeul Municipal „Regina Maria” Iași) *Pe Sărărie, acasă la sculptorul Richard Hette*

Cosmin Sandu (Muzeul Municipal „Regina Maria” Iași) *Un Iași subiectiv văzut prin obiectiv*

Concluziile conferinței

16:20-16:40

Prezintă moderatorii secțiunilor:

Mircea Ciubotaru

Bobi Apăvăloaie

Liviu Brătescu

Laurențiu Rădvan

Aurica Ichim

Rezumatele comunicărilor

Comunicări în plen

Gabriela Haja, Ofelia Ichim (Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide”, Academia Română, Filiala Iași) *Autori ieșeni în Dicționarul general al literaturii române, operă de referință a Academiei Române*

Cercetarea fundamentală este domeniul de activitate al specialiștilor de la Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide”, Academia Română – Filiala Iași, implicați în proiecte majore, reprezentative pentru Academia Română, unice în cercetarea din țara noastră, destinate salvării și promovării limbii, literaturii și culturii române.

Unul dintre aceste proiecte – Dicționarul general al literaturii române (DGLR), inițiat și coordonat de regretatul Acad. Eugen Simion – a condus la realizarea a două ediții ale acestui monumental dicționar, cel mai complet și mai bine documentat dintre toate cele care au mai fost publicate în țară, din inițiative instituționale publice ori private. Autorii dicționarului sunt cercetători de la Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” din București, Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” din Cluj-Napoca, Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide” din Iași, specialiști de la universități din țară și din Republica Moldova.

În prezentarea noastră, dorim să punem în evidență contribuția cercetătorilor ieșeni la realizarea acestui dicționar de referință pentru istoria literaturii române și, mai cu seamă, locul și rolul scriitorilor ieșeni, așa cum sunt acestea reflectate în DGLR.

Eugen Târcoveanu (Spitalul Clinic Județean de Urgențe „Sf. Spiridon” Iași), **Dana Baran** (Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” – Iași; Societatea de Medici și Naturaliști Iași), *Iacob Cihac, un ilustru medic-cetățean al Iașului*

Doctor în medicină la Heidelberg, Iacob Cihac (1800-1888) a venit la Iași spre sfârșitul anului 1825, părăsind definitiv Țara Moldovei în 1862, răstimp în care s-a dovedit practician, savant, administrator și cetățean exemplar. A lucrat în Comitetul de ciumă între 1826-1828, iar între 1830-1852, a fost medic șef al Oștirii Moldovei, calitate în care a organizat serviciul medical militar. A înființat și dotat primele spitale militare: la Iași, în 1831, și o filială a acestuia la Roman, mutată în 1832 la Galați. A mărit capacitatea spitalului ieșean de la 25 la 100 de paturi până în 1849, a creat un sediu nou în 1835 și a întemeiat două alte secții, în 1849, respectiv 1858, asigurând asistența medicală pentru armată, dar și pentru jandarmerie. A

adus medici, precum celebrul Ludovic Russ, a format personal sanitar. A participat la combaterea marilor epidemii ce au devastat Iașul în 1828 (ciumă), respectiv 1830 și 1848 (holeră). În Comitetului Doctoricesc al Spiridoniei, a fost chirurg și medic mamoș al orașului între 1831-1840. În 1830 a fondat Cercul ieșean de citire medicală, împreună cu Mihail Zotta, protomedic al Moldovei (1831-1833). Din 1833 Cercul a devenit Societatea Medico-Istoriei-Naturale, prima asociație academică din Principate și sud-estul Europei, instituție al cărei suflet a fost și prin care Iașul s-a impus și în știință. A stimulat emanciparea națională, educația, organizarea medico-sanitară și urbană, precum și dezvoltarea economică -agricolă și industrială- a țării de adopție. A susținut limba română, învățământul de toate gradele, înființarea Facultății de Medicină la Iași, integrarea europeană a Moldovei, meritele sale fiind apreciate și răsplătite de conducerea Principatului. Posteritatea i-a rămas, și ea, recunoscătoare.

Aurica Ichim (Muzeul Municipal „Regina Maria” Iași) *Un muzeu pentru Regina Maria, Iași, 1920*

În anul 1920, la Iași, în clădirea Corpului IV Armată, clădire în care Regina Maria a locuit în timpul Primului Război Mondial, a fost inaugurat un muzeu în cinstea suveranei. Comunicarea își propune să analizeze contextul apariției acestei instituții muzeale, rolul său în consolidarea memoriei colective privind contribuția Reginei Maria la efortul de război, precum și semnificația politică și culturală a gestului de consacrare a unui spațiu memorial regal într-un oraș aflat în centrul rezistenței României între anii 1916–1918. Prin valorificarea presei interbelice, studiul urmărește să evidențieze felul în care muzeul inaugurat la Iași a devenit un reper al identității naționale, exprimând recunoștința Armatei Românie și societății românești față de Suverana României Întregite.

Nicolae Peiu, *Vechea alimentare cu apă a Iașilor din sursa Ciric, Aroneanu, Șapte Oameni*

Până la punerea în funcțiune a alimentării cu apă de la Timișești (1911), Iașul s-a aprovizionat cu apă din sursele locale Ciric, Aroneanu și Șapte Oameni, printr-un sistem început în 1766 în timpul lui Grigore al III-lea Ghica și realizat probabil de meșteri fântânari aduși din Constantinopol. Conducta din olane de lut aducea apa prin două apeducte importante (peste Ciric și Cacaina), până la hazona de la mănăstirea Golia, de unde era distribuită către cișmele. Lucrările au fost continuate de mai mulți domnitori (Constantin și Alexandru Moruzi, Ioan Sandu Sturza), fiind însoțite de inscripții și ornamente precum leul de piatră de la Golia. În timpul lui

Mihail Sturdza (1842-1847), inginerul Carol Mihalik de Hodocin a modernizat rețeaua, înlocuind conductele de lut cu țevi de fontă și realizând planuri detaliate ale captării și distribuției. Tot lui i se datorează cișmelele artistice din oraș, printre care fântâna gotică și cea cu delfini. În 1883 traseul aducțiunii a fost modificat prin construirea „Podului de Fier”, ceea ce a dus la demolarea apeductului Cacăina („zidul Tătărașilor”). Alimentarea cu apă din această sursă a funcționat până în anii 1950, fiind esențială inclusiv în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, când a suplinit parțial distrugerea rețelei de la Timișești.

Secțiunea 1

Orașul Iași și oamenii săi

Dana Baran (Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” – Iași; Societatea de Medici și Naturaliști Iași), **Eugen Târcoveanu** (Spitalul Clinic Județean de Urgențe „Sf. Spiridon” Iași), *Profesorul Gr. T. Popa, o voce definitorie a cetății*

Strălucit anatomist cu vast orizont umanist, consacrat prin cercetări de neuroanatomie și neurofiziologie, Prof. dr. Grigore T. Popa (1892-1948) a rămas constant atașat Iașului. Paralel medicinei, s-a preocupat de îmbunătățirea activității universitare, îndeosebi medicale, ca magistru, decan al Facultății de Medicină, vice-rector al Universității Iași (1938-1940), director al Institutului de Anatomie, pe care l-a modernizat. A ținut conferințe de popularizare, s-a implicat în democratizarea învățământului, a prezidat Corpul Didactic din Iași și Societatea de Medici și Naturaliști din Iași (SMN) (1932). A fost un activ epitrop al Spiridoniei (1931/32;1938/40), iar din 1936, membru corespondent al Academiei Române. Membru fondator, editor și colaborator al revistei „Însemnări Ieșene” (1936-1940), a dat la rândul-i glas asociației „Prietenii Universității”. A scris despre istoria Iașului, Academia Mihăileană, Cihac, Asachi și SMN, personalități autohtone și internaționale, despre frământările politice și sociale ale epocii. A criticat realități universitare și urbanistice ale Iașului de atunci, reperele fiind atmosfera academică din Londra și Chicago, unde se specializase. Conștiință vie, în 1944 a semnat Memoriului intelectualilor pentru ieșirea României din războiul contra aliaților, adresat mareșalului I. Antonescu. În 1941 a inițiat prelegerile reunite sub titlul „Reforma Spiritului”. Pentru adevărurile anti-comuniste, rostite în special în aprilie 1947, s-a încercat arestarea sa, supraviețuind apoi în «clandestinitate». A crezut ferm în rolul intelectualului în modelarea culturală, rațional-științifică a existenței prin educație și știință.

Richard Constantinescu (Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” Iași) *Grigore T. Popa – vocea modernizării și a autoanalizei Iașului interbelic*

Grigore T. Popa, anatomist, profesor universitar și intelectual de prim-plan al României interbelice, a fost una dintre vocile cele mai influente care au promovat Iașul în epocă. Prin conferințele și textele sale, Popa a adus în atenția publică imaginea unui oraș cu un trecut prestigios, dar confruntat cu realități sociale și culturale dificile. În celebra conferință „Starea trecută și actuală a Iașului” (1931), el descria cu luciditate decăderea materială și morală a orașului, atrăgând atenția asupra indolenței, spiritului de provincie și mentalităților ce blocau inițiativa. În același timp, sublinia resursele intelectuale și tradiția culturală ce puteau face din Iași un pol de modernizare.

Entuziasmul lui Grigore T. Popa pentru Iași era evident în felul în care îl prezenta ca „oraș al spiritului”, chemat să continue misiunea culturală începută de generațiile anterioare. Criticile sale nu exprimau dispreț, ci voința de a stimula o renaștere, prin educație, cultură și responsabilitate civică. Prin revista *Însemnări ieșene*, fondată în 1936 împreună cu alți intelectuali, profesorul Popa a creat o platformă de reflecție critică asupra vieții culturale și sociale a orașului, insistând asupra necesității de a rupe cu inerția și de a construi o modernitate asumată.

Astfel, discursul său despre Iași se situează la intersecția dintre promovare și critică. Pe de o parte, el înălța orașul prin evocarea trecutului său cultural și a rolului său universitar. Pe de altă parte, îi cerea să se reinventeze și să răspundă exigențelor prezentului. În această tensiune dintre melancolie și modernizare, Grigore T. Popa a fixat una dintre cele mai pregnante imagini intelectuale ale Iașului interbelic.

Oana Demetriade (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității - CNSAS) *Gheorghe Năstăsescu – ofițer de Securitate și activist PCR în anii '40-'70, disident în anii '80*

Născut în august 1928 în Zorleni, jud. Vaslui, viața lui Gheorghe Năstăsescu pare un scenariu de film. Absolvent a 5 clase primare, pleacă din comuna natală la București, unde devine muncitor și membru al Partidului Comunist tocmai ieșit din ilegalitate (1945), participând cu entuziasm la acțiunile în forță pentru preluarea puterii depline în țară. În 1949 optează pentru cariera în Securitate, devenind ofițer politic în Direcțiile Regionale Galați și Sibiu, iar din 1953 locțiitor al șefului Serviciului Regional de Securitate pentru Transporturi Navale Galați, de unde a fost trecut în rezervă în 1956. Reactivat în Direcția Generală a Serviciului Muncii, pe funcții de ofițer politic, este trecut în rezervă în 1958. Maistru la Trustul de

Construcții Industriale Onești (1958-1965), apoi la cel din Iași, unde se stabilește în 1965, continuă să ocupe și funcții politice (președinte de sindicat, apoi secretar al Comitetului de partid și președinte al Comitetului Oamenilor Muncii din Grupul Șantier nr. 2 Iași, 1979-1982), pe care le îndeplinește cu devotament. Scăderea nivelului de trai și discrepanța dintre propagandă și realitate îl determină pe Gheorghe Năstăsescu să pună la îndoială ideologia în care crezuse și să încerce să determine o schimbare. Astfel, în vara anului 1982, concepe un „Manifest-program al Sindicatului Libertatea”, pe care-l trimite prin poștă la mai multe adrese din țară și-l prezintă în public pe o stradă din București. A fost arestat și condamnat la 9 ani închisoare de Tribunalul Militar Iași, fiind eliberat în februarie 1988 din penitenciarul Aiud. Nu respectă termenii eliberării și trimite un memoriu către Conferința de la Viena (vara 1988), în care preia ideile din 1982, la care îi atrage ca semnături pe câțiva opozanți, pe care-i cunoscuse în penitenciar. După difuzarea memoriului la radio Europa Liberă a fost arestat (septembrie 1988) și anchetat, fără a fi condamnat. A părăsit România în septembrie 1989, împreună cu întreaga familie, cu viză pentru SUA, unde s-a stabilit. Până în prezent, în afara unui articol de presă (<https://newsweek.ro/istorie/cazul-nastasescu-noua-ani-de-inchisoare-pentru-vrem-carne-lapte-branza>), nu există nici un studiu dedicat lui Gheorghe Năstăsescu. Prezentarea mea va cuprinde câteva amănunte ale biografiei lui Năstăsescu, pe baza unor documente inedite din Arhiva CNSAS, Arhivele Naționale ale României, interviuri acordate pentru Radio România și Fundația „Academia Civică”, în oglindă cu memoriile sale (Gheorghe Năstăsescu-Zorleni, Urme, Iași, Editura Speranța, 2000).

Mihai Chiper (Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”, Academia Română, Filiala Iași) *Un intelectual evreu între iudaism și creștinism. Cazul convertirii filologului ieșean Heimann Tiktin*

La finalul secolului al XIX-lea, odată cu intensificarea curentului antisemit din societate, convertirile religioase ale evreilor din Iași la ortodoxie deveniseră spectacole publice, promovate de presă și dezbătute deopotrivă de opinia publică românească și israelită. Convertirea lui Heimann Hariton Tiktin (1850-1936), un intelectual „îmbătrânit în iudaism”, care a militat de-a lungul carierei pentru identitatea sa, a șocat în 1900 în egală măsură antisemiții români și sioniștii evrei. Dintr-o formă de ascensiune socială acceptată cu rezerve, botezul creștin ajunsese să fie perceput ca o afacere periculoasă și compromisorie. Cel creștinat risca atât hărțuirea celor inflamați de antisemitism – neîncredători că lepădarea de iudaism era un act sincer –, cât și pe cea a evreilor care repudiau tranzaționismul celui vizat, renegat pentru că își dorise o catedra de limbă

germană la un renumit liceu ieșean. Convertitul rămânea, de fapt, proscris în ochii celor două comunități, într-un spațiu al apartenenței incerte. Faptul botezării filologului ieșean a devenit subiect de interes pentru întreaga țară, întrucât un asemenea „gest” era pus în legătură cu alte chestiuni importante: problema evreiască, problema dreptului canonic al Bisericii Ortodoxe, problema națională românească și chiar problema socială.

Liviu Brătescu (Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”, Academia Română, Filiala Iași) *Cercul ieșenilor din București. Asociaționism, regionalism și idealism civic*

Constituit în 1932, la inițiativa unor personalități din mediului academic și politic, ieșeni mutați în capitală sau cei legați de Iași prin legăturile familiale, Cercul Ieșenilor din București, a funcționat în deceniile patru-cinci din secolul XX ca un club civic asemenea multor forme asociative ale epocii. Amprenta sa regională însă a reprezentat un element care a diferențiat-o, ca formă de manifestare civico-socială de alte cluburi, obiectivele de reprezentare a zonei Moldovei în mediul bucureștean, devotamentul față de Iași fiind elementele care au stabilit liniile directoare ale activității cercului. Adunând foști oameni politici, profesori, funcționari din diferite ministere, nume cu însemnătate istorică pentru orașul Iași (Kogălniceanu, Negruzzi) etc., Cercul a avut o activitate bogată și diversă, a păstrat o legătură strânsă cu orașul Iași, a colaborat cu autoritățile, a încurajat excursiile în Moldova și a încercat să se apropie de alte asociații de profil, în vederea formării unei strategii comune pentru a promova revendicările Iașului. Comunicarea noastră își propune să prezinte această formă asociativă cu caracter regional, obiectivele stabilite, activitatea desfășurată, membrii activi care au făcut posibilă existența cercului, dar și să analizeze distanța dintre deziderat și faptă, dintre idealismul dezbaterilor și pragmatismul rezultatelor obținute.

Ioan Milică (Biblioteca Central Universitară „Mihai Eminescu” Iași) *Un om între oameni: N. A. Bogdan*

N. A. Bogdan (1858–1939) se distinge printr-o contribuție notabilă la cercetarea istoriei urbane și sociale a Moldovei, în special prin explorarea contextului cultural al Iașului. Lucrarea sa de referință, *Orașul Iași: monografie istorică și socială ilustrată*, oferă o sinteză documentată asupra evoluției arhitecturale, instituționale și demografice a capitalei Moldovei. Prin apelul la surse primare și prin includerea materialului iconografic, autorul a reușit să îmbine demersul științific cu dimensiunea memorialistică, asigurând astfel o perspectivă interdisciplinară asupra trecutului local.

Opera lui Bogdan rămâne un reper pentru cercetările de istorie urbană și culturală din spațiul românesc.

Secțiunea 2

Viață cotidiană și multiculturalitate ieșeană

Ștefan S. Gorovei (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), *Școlărie și studenție la Iași 1880-1971. Trei generații (I)*

Nu poate fi nici o îndoială că, în formarea unui om, anii de școală contează tot atât de mult ca și „cei șapte ani de acasă” (reduși, în vremea din urmă, la numai cinci, și aceia lăsați în seama străzii...). O istorie a intelectualității românești nu s-ar putea scrie în absența unei cercetări serioase nu doar cu privire la Școală (cu tot ceea ce înseamnă sau presupune ea), dar și cu privire la școlari, respectiv studenți. Pentru fiecare dintre cei care aveau să formeze intelectualitatea românească, „anii de ucenicie” (după delicata definiție formulată de Mihail Sadoveanu) au reprezentat tot atâtea „aventuri” care și-au pus pecetea asupra personalității intelectualilor în cauză. Parcursurile școlare diferite, firește, dar cu întâmplări comune, uneori de nebanuit când este vorba de vârfuri ale intelectualității. Pentru o astfel de cercetare a școlărimii / studențimii, izvoarele arhivelor nu sunt, de obicei, foarte darnice; devine de neînălțurat apelul la arhivele familiale și la sursele memorialistice. Din păcate, suntem deficitari în ambele cazuri: arhivele familiale n-au avut soarta cea mai blândă, iar amintiri despre anii școlarității n-au scris mulți intelectuali, nici chiar dintre cei mai de frunte.

Autorul dorește să profite de împrejurarea favorabilă, care face ca anii de școlărie și de studenție la Iași a trei generații din familia să poată fi urmăriți mai amănunțit pe baza informațiilor aflate în arhivele naționale și în cele familiale, consemnate în scrieri memorialistice sau păstrate în amintiri personale încă vii. Primul episod îl privește pe cel care avea să devină folcloristul și scriitorul Artur Gorovei (1864-1951), elev al Liceului Național și al Institutelor-Unite, unde și-a trecut bacalaureatul în 1886, și apoi licențiat în drept (1890) al Universității (Mihăilene, mai apoi „Cuza-vodă”) din Iași.

Mircea Ciubotaru (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași) *Breslele evreiești din Iași la sfârșitul perioadei regulamentare*

Disputele științifice într-o chestiune controversată, cu o istorie de două veacuri, nu și-au epuizat posibilitățile documentare și de interpretare, căci două impedimente majore marchează negativ evoluția cercetării și a dezbaterilor publice din ultimele trei decenii. Unul este cantonarea excesivă pe tema pogromului de la Iași, din iunie 1941, în detrimentul explorării unor

surse documentare puțin sau deloc cercetate, pentru teme diverse ale conviețuirii interetnice, care nu au interesat îndeobște pe cercetătorii evrei, preocupați doar de problemele antisemitismului și imagologiei negative. Comunicarea propusă acum valorifică documente inedite cu semnificativă relevanță pentru complexitatea adevărului istoric.

Dan Prisacaru (Muzeului „Ștefan cel Mare” Iași) *Istorie și Tradiții Militare în Copoul Iașilor. Trei proiecte recente de arhitectură monumentală, dedicate făuritorilor Unirii Principatelor Române și Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918*

Începând cu data de 24.06.2021, Statul Major al Apărării desfășoară, prin Filiala Iași a Muzeului Militar Național „Regele Ferdinand I”, cu sprijinul Primăriei Municipiului Iași, asigurarea operațională a Bg.15 Mc. „Podu Înalt” Iași și în conlucrare cu Academia Română, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Complexul Muzeal Național Moldova, Ateneul Național Iași, Muzeul Municipal „Regina Maria”, alte instituții culturale și științifice din Iași și din state Aliate NATO (Franța și Polonia), activități de realizare, în etape, a 3 (trei) proiecte de ansambluri monumentale de cinstire a rolului Iașului și a Armatei Romane în înfăptuirea idealului de întregire națională și de apărare a Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, astfel:

a) Ansamblul Monumental „Flacăra Recunoștinței”, pe Esplanada fostei Școli a Fiilor de Militari Iași (în prezent Spitalul Clinic de Urgență Militar „Dr. Iacob Czihak”);

b) Parcul „România-Franța. Solidaritate peste veacuri”, pe Str. General Henri Berthelot nr.7-9, proiect demarat la 28.06.2024 prin inaugurarea bustului statuar al Împăratului Napoleon al III-lea și care va cuprinde, în final, 19 busturi statuare ale unor personalități române și franceze care au avut contribuții semnificative la Unirea Principatelor Române, realizarea Marii Uniri, precum și la dezvoltarea relațiilor romano-franceze.

c) „Contribuția Armatei României și a elitelor la înfăptuirea și apărarea Marii Uniri”, pe esplanada dinspre Bd. Carol I nr.7 a Cazarmii 768 Iași, unde sunt dislocate Cercul Militar Iași și Muzeul Militar, proiect demarat la 18.10.2024 cu inaugurarea bustului statuar al Generalului Constantin Coandă, Președinte al Consiliului de Miniștri și Ministru de Externe al României (octombrie - noiembrie 1918), făuritor al Marii Uniri și care va fi completat cu alte patru busturi statuare ale unor reprezentanți de excepție din Forțele Terestre, Navale și Aeriene Române, originari din Iași și zona de Nord-Est, care s-au distins prin fapte excepționale în serviciul Țării.

Secțiunea 3

Patrimoniul cultural și memoria orașului

Bobi Apăvăloaci (Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Iași) *Un model posibil pentru Biserica Mănăstirii „Sfinții Trei Ierarhi” din Iași*

Într-o comunicare recentă am încercat să arăt că pot fi făcute unele conexiuni între decorul Bisericii Mănăstirii „Sfinții Trei Ierarhi” din Mun. Iași și comparațiile, metaforele întâlnite în opera Sfântului Mitropolit Varlaam al Țării Moldovei. În același timp, biserica împrumută din caracteristicile Templului descris în Vechiul Testament. Avem în vedere aici proporții, dimensiuni, detalii arhitecturale și semnificațiile unor date. Acest lucru nu ar trebui să surprindă, deoarece după cum demonstra și Andre Grabar, biserica nu este altceva decât templul reinterpretat/reconstruit. În concluzie, se impune constatarea că cheia înțelesului Bisericii Mănăstirii Trei Ierarhi se găsește în literatura religioasă care circula în acest colț de lume în prima jumătate a secolului al XVII-lea.

Felicia Iosif (Arhivele Naționale Iași) *Date privitoare la vechimea casei ”Beldiman” din Iași, Mahalaua Tâlpăləri, Str. Săulescu, în documente din arhivele ieșene*

Beldimani au dat mai multe personalități care au jucat un rol important în viața publică și culturală din Moldova. Ei au cîtorit câteva lăcașe de cult în Moldova, legându-și numele în primul rând de Biserica Tâlpăləri, din Iași, alături de familia Cantacuzino – Pașcanu. La Biserica Tâlpăləri se odihnesc cărturarul Alecu cu frații Filaret și Dumitrache, copiii lor Profirița, Vasile și Iordache. Lor li se adaugă și alți membri ai familiei care-și dorm somnul de veci în aceeași criptă.

Prezentul articol își propune să redea, o serie de informații referitoare la vechimea casei ”Beldiman” din Iași, Mahalaua Tâlpăləri, str. Săulescu nr. 10, număr actual, fost nr. 8, vechi, cu o arhitectură foarte frumoasă ce a aparținut unei familii vechi de boieri moldoveni. Pe parcursul existenței, clădirea a fost casă boierească, apoi casă de locuit cu spațiu comercial la parter, cămin studentesc și instituție publică, în care au funcționat Prefectura Județului Iași, Depozitul de vânzare al Casei Autonome a Monopolurilor Iași (C.A.M.), Secțiunea Financiară a Orașului Iași, Administrația de Desfacere a Produselor de Tutun, Ministerul Industriei Chimice – Depozitul Mixt – Întreprinderea de Desfacere a Produselor de Sare, Trustul de Construcție Drumuri și Poduri –

Întreprinderea de Construcții Drumuri nr. 3 Iași, Întreprinderea Comerțului cu Ridicata și Produse Alimentare Iași, Palatul Copiilor Iași.

De asemenea, vom arăta că imobilul este un monument istoric mai vechi de peste 200 de ani și că acesta nu a fost atestat și construit în 1819. Chiar și în Fișa monumentului, întocmită de Comisia Științifică a Muzeelor și Monumentelor Istorice și Artistice, din cadrul Academiei R.P.R., din iulie 1953, se menționează că a fost construit în anul 1819. Nu în ultimul rând, vom arăta care sunt actele în baza cărora proprietarii au dobândit acest imobil și mai apoi situația juridică a acestuia.

Recent, șantierul de la Palatul Beldiman a fost redeschis, în vederea reabilitării și modernizării clădirii, iar la final, acesta va deveni o clădire de referință pentru educația și cultura ieșeană.

Eliza Ilie (Inspectoratul Școlar Județean Iași) *Reprezentări ale orașului Iași în manualele și cartea școlară din a doua jumătate a secolului al XIX-lea*

Ultimele decenii ale secolului al XIX-lea au adus o modernizare fără precedent în domeniul educației prin intermediul legislației aferente, care urmărea să dea un caracter unitar învățământului de pe teritoriul Vechiului Regat, prin punerea pregătirii profesionale și a salarizării întregului corp profesoral în sarcina statului, dar, mai ales, prin punerea în practică a unui program național de construcție a unor lăcașuri de școală după un plan arhitectural unic ale cărui urmări marchează încă peisajul rețelei școlare a orașului Iași. Acestor preocupări de a organiza învățământul public și de a asigura învățătura copiilor li se adaugă eforturile unor autori semnificativi de manuale școlare care au elaborat conținuturi destinate învățăturii de toate gradele după principiile pedagogice ale timpului. Astfel, în eforturile de a face cunoscute tinerilor istoria și geografia locală a orașului Iași, literatura didactică a surprins în curricula aferentă informații semnificative referitoare la istoria orașului, la principalele edificii laice și ecleziastice, la ocupațiile locuitorilor, resursele și cadrul geografic. Un exemplu relevant îl constituie Manualul de geografie a orașului Iași elaborat de către Lascăr Mătăsariu, institutor și director al Școlii Primare de Băieți „Carol I” Iași, apărut în 1898, ce cuprinde în paginile sale aspecte relevante ale orașului ca centru economic și social, într-un limbaj accesibil elevilor cu texte însoțite de planșe, reprezentări grafice și fotografii emblematice ale principalelor monumente. Tentația literaturizantă specifică acestui manual combinată cu simțul pedagogic reflectă dialectica dintre spațiul trăit și reprezentarea lui, dintre geografia materială și geografia imaginară, denotând faptul că orașul sau cartierul nu există doar ca realitate fizică, ci și ca univers mental, impregnat de amintiri, tradiții și povești care dau sens apartenenței.

Andrei Crîșmariu (Muzeul Municipal „Regina Maria” Iași) *Casele Cazimir, de la sediul Academiei Mihăilene la filiala Iași a Academiei Române*

Comunicarea urmărește evoluția „caselor Cazimir” din Iași, de la începutul secolului al XIX-lea până la demolarea lor în 1963, insistând asupra succesiunii proprietății, transformărilor arhitecturale și funcțiilor succesive ale clădirii. Edificiul a fost ridicat pe terenul achiziționat de spătarul Petrache Cazimir lângă biserica Talpalari, fiind menționat pentru prima dată pe planul Iașului din 1819 realizat de Giuseppe Bayardi. După incendiul din 1827, casa a fost închiriată de Ioniță Sandu Sturza și a găzduit, între 1831 și 1832, Divanul împlinitor, trecând apoi în proprietatea statului. În urma reparațiilor efectuate de arhitectul Jean Freywald, clădirea a devenit sediul Academiei Mihăilene (1835–1847), alături de imobilele Voinescu, cu care a fost legată printr-un pasaj construit în 1841 și demolat în 1890. Între 1895 și 1948 edificiul a găzduit Școala de Belle Arte, iar până în 1950 Pinacoteca ieșeană. După 1948 aici a funcționat Filiala Iași a Academiei Române. Demolarea clădirii, realizată în iunie 1963 în cadrul sistematizării Pieței Unirii, a pus capăt unei istorii de peste un secol și jumătate.

Elena Apetrei (Muzeul Municipal „Regina Maria” Iași) *O piesă din patrimoniul Muzeului Municipal „Regina Maria” Iași - Planul Orașului Iași de Joseph Rașec, 1844*

Lucrarea prezintă analiza stării de conservare a „Planului Orașului Iași”, realizat de Joseph Rașec în 1844, aflat în colecția Muzeului Municipal „Regina Maria” din Iași. Documentul cartografic, cu valoare istorică deosebită, urmează să intre într-un proces de restaurare menit să îi asigure păstrarea pe termen lung și accesibilitatea pentru cercetare. Comunicarea urmărește să evidențieze caracteristicile materiale ale piesei, degradările observate, atât cele datorate suportului, cât și intervențiilor anterioare, și să argumenteze necesitatea etapelor de restaurare propuse. De asemenea, vor fi enunțate criteriile de conservare preventivă aplicabile în cazul planurilor istorice pe suport de hârtie și impactul pe care restaurarea îl va avea asupra valorificării culturale și științifice a acestui bun de patrimoniu.

Mihai Covaliuc (Muzeul Municipal „Regina Maria” Iași) *Cufărul Mädler-Koffer: un martor al călătoriilor și modernității de la începutul secolului XX și parte a patrimoniului Muzeului Municipal „Regina Maria” Iași*

La finalul anului 2024, Muzeul Municipal „Regina Maria” din Iași a achiziționat un cufăr de voiaj produs de celebra firmă germană Mädler-Koffer, databil la începutul secolului XX. Piesa, păstrată într-o stare relativ

bună de conservare, este o mărturie materială a unei epoci în care călătoria devenea nu doar o necesitate, ci și o experiență culturală și un semn al statutului social.

Fondată în 1850, compania Mädler s-a remarcat prin inovații tehnologice, materiale rezistente și design funcțional, fiind furnizor de prestigiu pentru comercianți, diplomați și turiști europeni. Cuferele sale, robuste și elegante, au însoțit călătoriile lungi cu trenul sau vaporul, răspunzând perfect noilor cerințe ale mobilității generate de expansiunea transportului feroviar.

Exemplarul aflat astăzi la Iași se distinge prin dimensiunile impunătoare, sistemul interior de organizare a vestimentației și detaliile constructive menite să protejeze conținutul în timpul voiajelor. Dincolo de funcționalitate, el reflectă aspirațiile sociale și culturale ale burgheziei europene și românești de la începutul secolului XX.

Integrarea cufărului în colecțiile muzeale oferă publicului prilejul de a descoperi o dimensiune mai puțin explorată a modernității: cultura voiajului și transformările aduse de trenurile de lux și democratizarea călătoriilor. Obiectul devine astfel nu doar un exponat, ci o fereastră către o lume în schimbare, unde mobilitatea, confortul și aparența vestimentară defineau identitatea călătorului modern.

Secțiunea 4

Istoria instituțiilor locale

Cătălin Botoșineanu (Arhivele Naționale Iași) *De la integrare la excludere. Anul 1940 pentru evreii din școlile ieșene*

Anul 1940 este adesea asociat cu pierderile teritoriale suferite de România, evenimente care au plasat într-un con de umbră măsurile antievreiești adoptate de autorități. În cadrul acestei comunicări vor fi prezentate câteva dintre acțiunile legislative îndreptate împotriva elevilor, studenților și cetățenilor evrei. Ca urmare a unor ordine succesive emise de guvernarea Antonescu, școlile secundare și cele două universități ieșene au inițiat o politică de epurare a minorităților.

Raluca-Nicoleta Plian (Biblioteca Central Universitară „Mihai Eminescu” Iași) *Din activitatea unei societăți de caritate ieșene în timpul Războiului de Independență: Ambulanța Comitetului Central pentru ajutorarea ostașilor români răniți*

Societatea ieșeană nu a rămas indiferentă la nevoile generate de contextul declarării războiului de către Imperiul Țarist Imperiului Otoman,

în aprilie 1877. Perspectiva participării trupelor române la noul conflict armat a determinat asumarea, printre obiectivele societăților de întraajutorare înființate, a organizării unui sistem eficient de îngrijire a răniților. Încă de la primele ședințe, Comitetul Central pentru ajutorarea ostașilor români răniți și-a propus înființarea unei ambulanțe care să fie trimisă pe front și a unui spital mobil la Turnu-Măgurele. Echipa desemnată să se ocupe de organizarea și buna lor funcționare, personalul medical și auxiliar, precum și voluntarii au provenit tot din mediul ieșean. Deși organizată după principiile Crucii Roșii, ambulanța Comitetului a avut o conducere independentă, iar președinta sa a insistat ca activitatea acesteia să se desfășoare pe lângă Divizia a IV-a a armatei române, care includea contingente ieșene. Ea se asigura astfel că donațiile și contribuțiile venite din partea societății civile ieșene beneficiau în principal cetățenii urbei ajunși pe front.

Andrei Puiu (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), *Episcopul Marcu Glaser – clericul catolic din Imperiul Rus devenit administratorul apostolic al Diecezei de Iași (1944-1947; 1949-1950)*

Una din consecințele majore ale sfârșitului Primului Război Mondial asupra Diecezei Romano-Catolice de Iași a vizat atașarea parohiilor catolice situate la răsărit de râul Prut – anterior parte a Diecezei de Tiraspol. Influențat de noile realități teritoriale de după luna martie a anului 1918, Sfântul Scaun hotărâse să lărgască teritoriul ecleziastic al eparhiei catolice cu scaunul episcopal la Iași. Incontestabil, personalitatea centrală a clerului catolic de la est de Prut era parohul Chișinăului, preotul de etnie germană Marcu Glaser. Originar din colonia Landau, regiunea Herson a Imperiului Rus, Marcu Glaser și-a parcurs parte din formarea profesională, cât prima etapă a carierei clericale, în orașul Saratov, aflat pe malul Volgăi. În 1916 a fost transferat la Chișinău. În sfârșit, ca urmare a asimilării sale după 1921 în cadrul Diecezei de Iași, Marcu Glaser avea să urmeze un parcurs de o importanță decisivă pentru stabilitatea episcopiei catolice moldovene. În cursul comunicării vom analiza în particular activitatea sa de la vârful conducerii diecezei, când a ocupat – în două rânduri – demnitatea ecleziastică de administrator apostolic.

Iuliana Brătescu (Colegiul Național Iași) *Congresul profesorilor de istorie de la Iași din 1930. Oameni, instituții și idei*

După Marea Unire din 1918 a fost reluată ideea organizării unui congres general care să-i reunească pe profesorii de istorie din România, cu scopul de a dezbate rolul și locul educației istorice în cadrul școlii românești și nu numai. Astfel, după primele congrese organizate la București (1925),

Sibiu (1929), Iașului i-a revenit rolul de gazdă pentru Congresul profesorilor de istorie din 1930. Mărturiile participanților și relatările din presa vremii au reținut evenimentele petrecute în zilele de 7-9 iunie 1930 la Iași, care s-au suprapus cu schimbări politice realizate în acele zile prin reîntoarcerea în țară a viitorului rege Carol al II-lea. Prin comunicarea de față încercăm să reconstituim reperele congresului de la Iași, obiectivele acestuia, evenimentele organizate, dezbaterile care au avut loc, raportându-ne și la implicațiile politice tangențiale ale acelor zile. Totodată vom trece în revistă membrii comitetului de organizare, personalitățile care au prezidat ședințele congresului, invitații și participanții, oamenii care au marcat prin personalitatea lor evoluția întâlnirilor, comparând, în cele din urmă, obiectivele/moniunile/direcțiile congreselor trecute cu cel din capitala Moldovei.

Secțiunea 5

Evoluția urbană și arhitecturală.

Mihai-Cristian Amărieuței, Mihai Anatolii Ciobanu (Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”, Academia Română, Filiala Iași) *Un plan al moșiei Deleni (ținutul Hârlău) întocmit de Joseph de Bajardi (1819)*

Joseph Anton de Bajardi este cunoscut mai ales pentru planul orașului Iași, întocmit în 1819. În același an, „inginerul și arhitectul” venit în Moldova în vremea domniei lui Scarlat Callimachi ridică un „plan topograficesc” al moșiei Delenii cu Rusii, din ținutul Hârlăului, proprietatea vornicului Gheorghe (Iordache) Ghica, ctitorul bisericii din sat. Detaliile materialului cartografic permit cunoașterea topografiei locale și a toponimiei minore la începutul secolului al XIX-lea, nu doar a moșiei Deleni, dar și, în egală măsură, a moșiilor vecine sau a târgului Hârlău. Compararea cu informațiile altor materiale de acest tip contribuie la mai buna înțelegere a schimbărilor petrecute în timp în acest areal de locuire, precum schimbarea vetrelor satelor sau a lăcașurilor de cult (biserica din Deleni, schitul Lacurile).

Laurențiu Rădvan (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași), *Mănăstirea Frumoasa și Târgușorul Nicolina din Iași pe un plan de la începutul secolului al XIX-lea*

Comunicarea de față își propune să adauge noi date la zestrea de informații privitoare la trecutul mănăstirii Frumoasa și a Târgușorului Nicolina din Iași. După refacerea vechii biserici a lui Balica de către Grigore al III-lea Ghica, lăcașul a trecut prin multe încercări, fiind afectat

destul de grav în vremea ocupației rusești a generalului Munch din 1739. A fost reconstruit și a fost pomenit în mărturiile mai multor călători străini care au trecut prin oraș în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Interesul nostru pentru această importantă mănăstire de lângă Iași se datorează, mai nou, descoperirii unui plan grecesc la Biblioteca Academiei Române din București, care surprinde nu doar ansamblul monastic, ci și o zonă mai largă din apropiere (Târgușorul), până spre Podul Roș. Ne propunem să pornim de la acest plan (datat cca. 1808) pentru a identifica și analiza unele din reperele sale, locuri uitate din trecutul acestei părți a fostei capitale a Țării Moldovei.

Cătălin Turliuc (Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”, Academia Română, Filiala Iași) *Evoluția economică a orașului Iași în perioada 1945 - 1989*

Comunicarea se oprește asupra marilor evoluții ale economiei orașului Iași în perioada imediat postbelică (anii reconstrucției) și a regimului comunist. Considerațiile de ordin teoretic și metodologic sunt restrânse în favoarea perspectivei analitice și a prezentării principalelor elemente legate de politica de industrializare specifică acestei perioade. Sunt prezentate și unele aspecte conexe legate de realitățile demografice și procesul urbanizării factori care au acompaniat dezvoltarea economică generală a orașului.

Ina Chirilă (Arhivele Naționale Iași) *Parcul Expoziției din Iași în documente de arhivă*

Prin comunicarea de față ne propunem să explicăm contextul în care au fost amenajate spațiile expoziționale în perimetrul Parcului „Regele Carol II” din dealul Copoului, precum și eforturile organizatorilor Expoziției Moldovei în 1923 de a expune din realizările economice ale orașului Iași după Unirea din 1918. Informațiile prezentate sunt preluate din documentele și fotografiile păstrate în depozitele Arhivelor Naționale din Iași.

Arcadie Bodale (Arhivele Naționale Iași) *Lucrările de restaurare ale Cabinetului de Istorie Naturală al Moldovei din vremea domniei lui Grigorie Alexandru Ghica vodă al V-lea*

La sfârșitul domniei lui Mihail Sturza palatul Societății de Medici și Naturaliști din Iași, în care era așezat Muzeu Național, ajunsese într-o stare de conservare extrem de proastă, atât pe dinafară cât și pe dinăuntru. Ca atare, imediat după urcarea sa pe tronul Moldovei, Grigorie Alexandru Ghica vodă al V-lea a dispus începerea unor ample lucrări de reparații, pentru că această clădire să dobândească o înfățișare potrivită cu menirea sa.

Grija îndeplinirii acestei dispoziții a căzut în sarcina Ministerul Lucrărilor Publice. Din păcate, izbucnirea Războiului Crimeii au prelungit aceste lucrări până la finalul acestei domnii.

Crina Ștefania Matei (Muzeul Municipal „Regina Maria” Iași) *Radio Moldova – era „locul și timpul”*

Deschiderea postului Radio Moldova la Iași a fost o promisiune amânată mult timp. Din documentele vremii, deși însuși regele dorea ca prin noua tehnologie să facă din Iași capitala culturii românești, considerând radiodifuziunea un factor esențial în ceea ce privea cultura, aflăm că această întârziere, reprezenta o îngrijorare. În tot acest timp, existau voci importante ale vieții culturale și științifice ieșene care scoteau la iveală politica sovăielnică a autorităților.

Tensiunile cauzate de aceste amânări evidente sunt surprinse în presa vremii și devin teme recurente ale articolelor tipărite înainte de debutul în eter al programelor radiofonice ieșene.

La momentul debutului, pe 2 noiembrie 1941, în presa timpului, pe lângă antuziasm, identificăm răspunsul firesc al ieșenilor după un timp de așteptare. Era, după cum menționase Traian Gheorghiu, „locul și timpul”. Era timpul ca de la Iași să fie difuzate informații și buletine de știri care „să măture umbrele nopții”. Vorbim despre un eveniment așteptat de oamenii timpului, însă cerut în egală măsură de „firea lucrurilor și natura împrejurărilor”.

Alexandru Gorea (Muzeul Municipal „Regina Maria” Iași) *Pe Sărărie, acasă la sculptorul Richard Hette*

Comunicarea își propune să aducă în atenție personalitatea și creația artistului Richard Hette, unul dintre numele importante ale vieții culturale ieșene din secolul al XX-lea, prin raportare la spațiul său de locuire și de lucru, situat pe strada Sărărie, nr. 142.

Intervenția noastră reliefează funcția casei-atelier, înțeles ca un loc al experimentului artistic, dar și ca reper al sociabilității culturale ieșene, punând în lumină legătura dintre mediul de viață al sculptorului și operele sale din perioada petrecută la Iași. Totodată, sunt evidențiate transformările acestui spațiu, determinate de trecerea timpului și de schimbările produse de fiecare generație de proprietari.

Cosmin Sandu (Muzeul Municipal „Regina Maria” Iași) *Un Iași subiectiv văzut prin obiectiv*

Iașul, văzut prin “obiectivul” personal, este un amestec fascinant de istorie, cultură și modernitate. De la primele edificii ale învățământului

laic și religios, la bojdeuca lui Ion Creangă și vechile străzi boeme, orașul oferă o experiență bogată și variată. Fiecare colț ascunde o poveste, iar atmosfera vie te îmbie să (re)descoperi mai mult.

Iașul – considerat un muzeu în aer liber, are o întreagă salbă de imagini vechi, care puse în oglinda prezentului ne oferă o minunată poveste a trecerii timpului.

NOTE

NOTE

NOTE

NOTE

